

Handläggare
Emma Lundqvist
Telefon: 08-508 29 700

Till
Överförmyndarnämnden

Mottagningsutredningen (SOU 2018:22) - Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande

Remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Som svar på remissen hänvisar överförmyndarnämnden till förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Håkan Andersson
Förvaltningschef

Sammanfattning

Mottagningsutredningen tar bland annat upp möjligheterna för kommunerna att återsöka kostnader för mottagande av ensamkommande barn. Betänkandet behandlar även frågan om hur barns bästa ska företrädas i och med det nya förslaget om ankomstcenter för asylsökande. Under tiden som barnet bor på ett ankomstcentrum är tanken att endast det offentliga biträdet ska företräda barnet. Detta för att barnet inte ska behöva byta god man efter de 30 initiala dagarna då barnet flyttas vidare till en anvisad boendekommun. Utredningen föreslår också att asylmottagandet i stor utsträckning koncentreras till de kommuner där Migrationsverket etablerar mottagningscenter.

Utredningen tar endast upp socialtjänstens omkostnader för vård och omsorg. En kommuns kostnad för ensamkommande barn innefattar dock både omsorgskostnader och kostnader för god man.

Schablonen täcker inte de reella kostnaderna som staden har för omsorg samt för gode män. I den rörliga del av ersättningen som föreslås ges till kommunerna är det angeläget att kostnader för god man inräknas.

Förvaltningen ser positivt på att länsstyrelsen i förslaget får en roll att ansvara för att samordna mellan kommunerna, för att ha en beredskap för att ta emot ett ökat antal asylsökande.

Att barnets asylprocess ska kunna inledas redan i ankomstboendet är positivt då handläggningstiderna kan kortas. Ett biträde företräder emellertid inte barnet på samma sätt som en god man. Förvaltningen ställer sig mycket kritisk till detta förslag. Det skulle kunna vara motiverat med ett antal jourhavande gode män, utbildade och anställda professionellt, som kan finnas på plats i mottagningscentrumen under den initiala processen.

En koncentration av asylmottagandet som Migrationsutredningen föreslår kan betyda att i de kommuner där mottagandecenter finns får överförmyndarverksamheten en hög arbetsbelastning.

Förvaltningen har koncentrerat sitt förslag till yttrande till de delar av betänkandet som rör mottagandet av ensamkommande barn.

Remissen

Överförmyndarnämnden har att yttra sig över Mottagningsutredningens betänkande om ett ordnat mottagande, utifrån vad som där berör ensamkommande barn. En sammanfattning av betänkandet *bifogas*. Det kan läsas i sin helhet under <https://www.regeringen.se/-rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/03/sou-201822/>

Mottagningsutredningen behandlar bland annat möjligheterna för kommunerna att återsöka kostnader för mottagande av ensamkommande barn. Utredningen tar även upp hur barns bästa ska företräddas i och med det nya förslaget om ankomstcenter för asylsökande, men påtalar att ytterligare utredning behövs innan ensamkommande barn kan komma att omfattas av förslaget. Ensamkommande barn nämns också i samband med att utredningen tar upp kommunernas krisberedskap och förmåga att kunna ta emot en ny flyktingström.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har lämnat över ett betänkande från Mottagningsutredningen (SOU 2018:22) – Ett ordnat mottagande - gemensamt

ansvar för snabb etablering eller återvändande till överförmyndarnämnden för yttrande senast den 27 augusti 2018. Remissen har även skickats till arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna Farsta, Rinkeby-Kista och Södermalm samt till stadsledningskontoret. Inom överförmyndarförvaltningen har ärendet beretts av enheten för ensamkommande barn.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen har koncentrerat sitt förslag till yttrande till de delar av betänkandet som rör mottagandet av ensamkommande barn. Kommunerna ska enligt utredningen även fortsättningsvis ersättas för kostnader i samband med mottagandet. Dessa specificeras dock endast till att gälla socialtjänstens omkostnader för vård och omsorg. En kommuns kostnad för ensamkommande barn innefattar dock både omsorgskostnader och kostnader för god man, men det senare tas inte upp i utredningen.

Den 1 januari 2018 togs kommunernas möjlighet att återsöka ersättning för kostnader gällande god man till ensamkommande barn bort. Detta ska delvis kompenseras genom den engångsschablon som en kommun får för att idag ta emot ett anvisat barn. Schablonen är 52 000 kr. Förvaltningen vill tillägga att överförmyndarnämndens kostnader för ensamkommande barn är indelad i två delar. Ena delen är arvode till den gode mannen. I dagsläget uppgår detta i Stockholms kommun till 24 000 kr per år plus omkostnadsersättning på 2 procent. Extra kostnader kan också tillkomma såsom resor och andra utlägg för den gode mannen. Den andra delen omfattar en administrativ kostnad för förvaltningen för att handlägga ärendet. Denna kostnad är svårare att bedöma då varje ärende kan kräva olika mycket tid i handläggning. Beroende på hur gammalt barnet är vid tidpunkten för anvisning blir kostnaden för kommunen olika för olika barn. Schablonen täcker inte de reella kostnaderna som staden har för omsorg samt för gode män. I den rörliga del av ersättningen som föreslås ges till kommunerna är det angeläget att kostnader för god man inräknas.

Förvaltningen ser positivt på att länsstyrelsen i förslaget får en roll att ansvara för att samordna mellan kommunerna för att ha en beredskap för att ta emot ett ökat antal asylsökande. Länsstyrelsen föreslås också få i uppdrag att ansvara för ett samverkande mellan kommuner och Migrationsverket och det civila samhället. Inom Stockholms stad finns utöver socialförvaltningen och överförmyndarförvaltningen 14 stadsdelsförvaltningar som behöver samverka. Det är en uppgift för staden att se till att detta görs. Därtill behövs

att staden samverkar med övriga kommuner och med Migrationsverket. Länsstyrelsen kan ha en roll att underlätta denna samverkan.

Under flyktinginströmningen 2015-16 uppstod många missförstånd då socialtjänsterna inte var samordnade med överförmyndarnämnderna i kommunerna. Barn flyttades i snabb takt mellan kommuner och socialtjänster och information om detta kom inte fram till överförmyndarna, vilket ledde till att god man kunde förordnas i flera kommuner till samma barn och ibland inte alls.

Utredningen tar upp att ensamkommande barn eventuellt ska bo i de blivande ankomstcentrumen i 30 dagar under initialprocessen i likhet med övriga asylsökande. Dock menar man att ytterligare utredning krävs för att utreda hur barnet bäst ska företrädas innan detta sker.

Om barnet bor på ett ankomstcentrum ska en åldersutredning kunna göras på tidigt stadium. Frågan om vem som bäst företräder barnet under denna tid tas upp men behandlas inte vidare då denna fråga bör utredas separat. Under tiden som barnet bor på ett ankomstcentrum är tanken att endast det offentliga biträdet ska företräda barnet. Detta för att barnet inte ska behöva byta god man efter de 30 initiala dagarna då barnet flyttas vidare till en anvisad boendekommun.

Förvaltningen vill här understryka att ett biträde inte företräder barnet på samma sätt som en god man. Ett biträde har till exempel inte uppgiften att bevaka barnets försörjning och utbildning. Inte heller att barnet tas till sjukvård vid behov eller att förvalta barnets egendom och ansöka om ersättning. Det finns dessutom i den gode mannens uppdrag i dagsläget en fördel med att barnet ofta får ”mer” hjälp än vad som är tänkt utifrån att uppdraget utförs av lekmän. En ideellt arbetande god man tar uppdraget för att denne har ett engagemang och kan ge barnet en trygghet som inte ligger i det offentliga bitrådets uppdrag och tidsram. I detta ligger att barnet många gånger får mer stöd till att integrera sig genom att gode män ofta låter dem träffa dennes familj och vänner och därmed får en möjlighet till inblick och en delaktighet i det svenska samhället genom sin gode man. Med professionella ställföreträdare försvinner denna viktiga integrationsaspekt.

Att barnets asylprocess ska kunna inledas redan i ankomstboendet är positivt då handläggningstiderna kan kortas. Att det under denna viktiga initiala process däremot inte ska finnas en god man, ställer sig förvaltningen mycket kritisk till. Det kan inte anses vara barnets

bästa att vänta med att tillsätta en god man. Det är då hellre att föredra ett byte av god man när barnet på sikt flyttar till en annan kommun efter anvisning. Tanken om att ha gode män i jour har funnits tidigare och bör finnas med i en fortsatt utredning som ett alternativ till förslaget om att biträdet endast ska företräda barnet. Med barnets bästa i åtanke är det positivt att asylprocessen snabbt kommer igång, men det får inte gå ut över barnets bästa i stort. I det läget skulle det kunna vara motiverat med ett antal jourhavande gode män, utbildade och anställda professionellt, som kan finnas på plats i mottagningscentrumen under den initiala processen. När barnet anvisats till en kommun och god man byts ut, bör det däremot bli en stadigvarande god man i likhet med dagens ideella uppdrag.

Utredningen föreslår att asylmottagandet i stor utsträckning koncentreras till de kommuner där Migrationsverket etablerar mottagningscenter. Det innebär alltså en högre geografisk koncentration av asylsökande än vad som är fallet med nuvarande ordning. Mottagandecentren kommer för de kommuner där de etableras att innebära ett större åtagande, vilket också utredningen visar på.

Utifrån ett överförmyndarperspektiv kan koncentrationen av mottagandet av ensamkommande barn till endast ett fåtal kommuner betyda att de kommuner där mottagandecenter finns får en hög arbetsbelastning, då det är vistelsekommunen som avgör vilken överförmyndare som ska förordna en god man. Vid en hög inströmning av ensamkommande barn kan detta leda till att det tar tid innan en god man kan tillsättas om systemet fortsättningsvis ska se ut som idag. Då krävs en förenkling av tillsättande av god man för att snabbare kunna möta ett snabbt ökande behov, liknande den situation som uppstod under 2015-16.

Bilaga

Sammanfattning av Mottagningsutredningens betänkande (SOU 2018:22) Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande